

Kitap bir ihtiyaçtır.

Hazırlayan
Ümit YÜKSEL

Aile & Soyağacı Lügati

Soyağacı
Nasıl
Çıkarılır?

İNSAN VE
HAYAT
KİTAPLIĞI

İÇİNDEKİLER

Takdim (Soyağacınızda Sürprizler Çıkabilir).....	11
SOYAĞACI NASIL ÇIKARILIR?	15
Neden Soyağacı?.....	17
İlk Adım	17
Karşılaşılacak Muhtemel Problemler	18
İş Arşive Ulaştığında.....	18
Şeriye Sicilleri.....	20
Temettuat Defterleri.....	20
Rüüs Defterleri.....	21
Vakıf Arşivleri.....	21
Diğer Defterler.....	21
Aile Şeceremi Osmanlı Arşivi'nde Bulabilir miyim?	23
Diğer Arşivler	23
Kitabe ve Mezar Taşları.....	24
Mernis.....	24
Araştırma Eserler Yardımı ile Soy Araştırma Yapılabilir mi?	24
İnternet Yardımı ile Soy Araştırma Yapılabilir mi?	27
Zor Ama Zevkli Bir Çalışma.....	27
Soyağacı Ararken Aklınızda Bulunsun	27
İNSANLIĞIN GERÇEK TARİHİ SİLSİLENAMELER	29
Dünya Tarihi Yazıcılığı ve Silsilenameler	30
Silsilenameden Bir Misal.....	31
İçinde Ne Var?.....	32

SOYAĞACININ İZİNDE	37
Sözlü Rivayetleri Dikkate Almak Şart!.....	37
Menemencioglu Tarihi	38
Karye-i Bayramlı (Bayramlı Köyü).....	40
2000'LERDEN İLK İZLERE SOYAĞACI ARAŞTIRMASI	43
Bir Misalin Analizi.....	44
Kronolojik Olarak Geriye Gidişte Neler Öğreneceksiniz?.....	46
AİLE İSİMLERİ LÜGATİ	
İFADEYİ MAHSUSA	55
PAÇACIZADE AHMET ŞAKİR	57
HARF-İ ELİF	61
Abla.....	63
Ebe.....	63
Addaş.....	64
Er.....	64
Erkek.....	65
Arkadaş.....	65
Aşçı.....	66
Ağa.....	66
Ağabey.....	66
Efendi.....	67
Akraba.....	67
Ana.....	68
Enişte.....	68
Avrad.....	69
Ortak.....	69
Öz Kardeş.....	70
Öz Kız Kardeş.....	70
Uşak.....	70
Oğlan ve Oğul.....	71
Öksüz.....	71
Evlad.....	72
Evli.....	72
Üvey Ana.....	72
Üvey Baba.....	73
Üvey Kardeş.....	73

Üvey Kız.....	73
Üvey Oğul.....	74
Elti.....	74
HARF-İ BE	75
Baba.....	77
Bâ-Cenah.....	77
Bacanak.....	77
Bacı.....	78
Baş Kalfa.....	78
Bakir.....	79
Baldız.....	79
Peder.....	79
Birader.....	80
Besleme.....	80
Bey Baba.....	81
Bey.....	81
Bekar.....	81
Büyük Ana.....	82
Büyük Baba.....	82
HARF-İ TE	83
Taallukat.....	85
Teyze.....	86
HARF-İ SE	87
Seyyibe.....	89
HARF-İ CİM	91
Çocuk.....	93
HARF-İ HA	95
Harem.....	97
HARF-İ HI	99
Hatun.....	101
Hala.....	101
Hanım.....	102
Hanım Abla.....	103
Hanım Teyze.....	103
Hizmetçi ve Hizmetkâr.....	103

Hizmetçi Kız.....	104
HARF-İ DAL	105
Dadı.....	107
Damat.....	107
Dayı.....	108
Dâye.....	108
Dede.....	109
HARF-İ RA	111
Refik.....	113
Refika.....	113
HARF-İ ZE	115
Zâde.....	117
Zevc.....	117
Zevce.....	118
HARF-İ SİN	119
Süt Ana.....	121
Süt Baba.....	121
Süt Kardeş.....	122
Süt Kız.....	122
Süt Hemşire.....	122
Süt Oğul.....	122
HARF-İ TI	123
Torun.....	125
Dul.....	125
HARF-İ AYN	127
Aile.....	129
Amca.....	130
İyal.....	130
HARF-İ FE	131
Familya.....	133
HARF-İ KAF	135
Kaim Ana - Kaynana.....	137
Kaim Baba - Kayınbaba.....	137
Kaim Birader.....	138
Kaynana.....	138
Kâbile.....	138

Kadın	138
Karı	139
Kadın Ana	139
Kapıcı	140
Karındaş	140
Kız	141
Kız Kardeş	141
Kılavuz	142
Kalfa	142
Koca	143
HARF-İ KEF	145
Kerime	147
Gelin	148
Gelin Abla	148
Güvey	148
Görümce	149
HARF-İ LAM	151
Lala	153
Lohusa	154
HARF-İ MİM	155
Mâder	157
HARF-İ NUN	159
Namzet ve Nişanlı	161
Namdaş	161
HARF-İ VAV	163
Valid	165
Valide	165
HARF-İ HE	167
Hemnam	169
HARF-İ YE	171
Yeğen	173
Yenge	173
Yavru	174

TAKDİM

Soyağacınızda Sürprizler Çıkabilir

Eski zamanlarda bir ilim geleneği varmış. Lügat yazmayana alim, bilmeyene de muallim, denmezmiş. Alimin ilmi, lügat ile ölçülmüş. Müellif, eserine tevazuan ‘esercik’ deyip lügat demese de böyle bir eser, akrabalık bağının ve sıla-ı rahimin zayıfladığı zamanda insanların yeniden kendini konumlandırmasına vesile olacaktır. Bir lügat çalışmasının ortaya çıkarılmasının heyecanı buradan geliyor. Kim kimin neyi olur, sorusu ile kendi hizasına yeniden bakan insan, üzerine düşen aile ve akraba içerisindeki hakkını, yapmasını gerekeni yeniden düşünecektir.

Akrabalık, yani yakınlık nasıl oluşuyor? İslam dininde dolayısıyla kültürümüzde akrabalık, üç bağ ile oluşur: Kan, nikah ve süt. Kan bağı; aynı kanı taşıyan anne veya babadan dünyaya gelmektir. Bebeklik zamanında ise İmamı Azamı Hazretlerine göre iki yaşına kadar farklı bir kadından süt emildiğinde süt bağı ile akrabalık hasıl olur.

Sahih bir nikah ile evlilik gerçekleştiğinde akrabalık sınırları, tabirleri genişler. Toplumumuzda daha çok kan ve nikah bağı ile akrabalık bilinir. Bu bağ; bazı hakları, mahremiyetleri ve en önemlisi miras taksimini de beraberinde getirir. Konu bu kadar ehemmiyet arz ederken insanın akrabalık bağını çok iyi bilmesi icap eder. Ve bu bağın sıla-i rahim ile kuvvetlendirilmesi, rızkın artmasına da vesiledir. Aile, akraba ve şecere/soyağacı üçlüsü ile insan, genetik ve

kültür hayatını gelecek nesillere aktarır. Soyağacını çıkarmakla bu bağı ulaşabilirsiniz. Önce günümüzde yaşayan akrabalara ulaşmak gerekiyor. Bunun için aile isimlerine ve bağlarına ulaşmanız lazım.

Bir insanın çevresinde ne kadar bağ oluşabilir ki? İşte bu çalışma, İkinci Abdülhamit Han Devri 1900 yılında Esmâü'l-Aile (Aile İsimleri) ismiyle kaleme alınıyor, 250'ye yakın akraba ismi ortaya çıkıyor. Bunların ekserisi Arapça karşılığı ile veriliyor. Günümüzde harf inkılabının tesiriyle Arapça olanlar ve özellikle de feraiz/miras taksiminde kullanılan akrabalık tabirleri unutulmaya yüz tutmuş, yeniden hatırlanması gerekiyor. Ayrıca, eserde aile içinde bulunan unsurlar da zikredilmiş: Kapıcı, Aşçı, Kalfa, Lala, Çocuk bakıcısı... Bunlar aile hayatının şekillenmesinde ve ilerlemesinde yardımcı olduğu için müellif bunları da eserine dahil etmiş.

Bütün bu aile isimleri, olduğu gibi verildi. Altına şerheder mahiyette günümüzdeki değişimi ve geçmiş kullanımı, kaynaklardan teyit edildi. Mesela; yeğen yerine kullanılan kuzen kelimesine rastlanmaz. Padişah annelerine 'Valide Sultan' denirken, günümüzde en üst kademede olan devlet görevlisinin eşine İngiliz usulü 'first lady' denir. Aile kelimesi de giderek küçültülmüş, geniş'den çekirdek aileye hatta tek odalara hapsedilmiş, yalnızlığa mahkûm 'bireyler' halini almıştır.

Sıla-i rahim'in bereket getirdiği günleri yeniden hatırlamak gerekiyor. İlk önce soyağacınızı keşfederek yola çıkabilirsiniz. Sonrasında bu eser ile nereden gelip nereye gittiğinizi göreceksiniz. Osmanlı Devri'nden günümüze, aile bağlarını yeniden tamir edecek, akrabalar arasındaki yerinizi yeniden konumlandıracaksınız.

Bu kitabın ortaya çıkmasında emegini esirgemeyen lügat madde başlıklarını Kur'an harfleri ile yazan Hattat Osman Yiğit'e, arşiv araştırmaları ve yazılarıyla yardımcı olan Kasım Hızlı'ya, grafiker Fatih Devrez'e ve İnsan ve Hayat Dergisi ekibine teşekkür ederiz.

SOYAĞACI NASIL ÇIKARILIR?

AKRABA, yakınlık ve bağıllık; bu üç mefhum/kavram soyağacı çalışmalarında bizi aydınlatıyor. İslamiyet’le birlikte karanlıktan aydınlığa çekilmeye çalışılan insanlar, cahiliye âdetiyle üst soylarına bağıllıklarından dolayı karanlığa yakınlık gösteriyorlardı. Şimdi ise aydınlıktan karanlığa, aile bağları, özellikle de üst soy bağları unutturularak yakınlık ve bağıllık tahrip ediliyor. 3 yaşındaki bir çocuğa adı sorulduğunda “kayu, pepe” cevabının sizi ürkütmesinin bir sebebi de bu aslında.

Kendini çizgi film karakterinde unutan çocuk, büyüdükçe artık oynadığı oyunun karakteriyle, gece gündüz gözünden kulağından zihnine işlenen sahte kahramanlarla adını değiştirmiyor. Ancak yine de daldığı facebookzedeler ve twiterzedelerin arasında silkele-nip kendilerine gelemiyor. Kendine gelmek için birçok yol var, onlardan biri de yakınlık ve bağıllığın çok yoğun olduğu, aile kimliği üzerinden geçmişin parlak sayfalarına bakmak.

Cahiliye devrinde insanları karanlığa çeken katılıkta nesep geleneği vardı. Ayet-i kerimede sûra üflendiği vakit akraba tutkunluğunun bir fayda vermeyeceği hatırlatılarak taassup seviyesinde kavmiyetçilik kötülendi. Günümüzde ise geniş kitleleri etkileyen, toplumsal ve siyasî sonuçları olan, eski milliyetçilik ideolojilerinin keskinliğini kaybettiğini görüyoruz. Şimdi artık yeni ve istikrarsız, karma kimlik kargaşasının yaşandığı devir karşımızda. Kimliği ve kişiliği olmayan

طهقه عتاسیان اولادین بیان ایدر

- یا لله المستوف
- یا لله المطیع
- یا لله طسابع

القائم بالله

- الله القائم بامر
- یا لله المقدر
- یا لله المستنصر
- یا لله المسترشد
- یا لله المستجود
- یا لله المعتمد
- القائم بالله
- الراشد

طهقه ملاحظه الموت بونلارون
ایک تندر بونلر اقلوع اوزرینه
یوزیمیش ورت یل ادر شایق
سور دیلر بونلر اقلوع طریق الحاد
واهب اولوب ایلجا از طریق اللجوق
کتا بلر تا ایضا ایتدی بلر و زمانلر نده
فدی ایلر اسلام بادشا هیز نده
چوق کمنسه هلاک ایتدی بلر بونلر
تجد بن حسن مسلمان ایدی سید لر
یا بون بلر و اسلام دن حافظلر کورد
کندی ابا و اجدادی اوزرینه لغت
اوقندی بدم کندی و قار ایتدی

حسین
المجید
جفص
محمد
علی
صباغ
حسن
برزل اید
علی الدین
محمد
حسن
محمد بلجد
حسن
محمد
مسلم
ایمده ایتمده ایتمده
سفر

سلطان سنجر

برکیاری

مدقه سلجوقیان بونلر کیم
تندر طقوزیل سلطنت سوز بلر
سلجوق خاندانی غایتده رقیع
وشول حده کدیشی اقلیمه دینه
حکم ایتدی بلر ابتدا و لتاریخ
ابو طاهر طغرل ابن میکایل
خراساندن ظاهر اولوب ایلر
الهی مسعود کربله دی و علا
فرز زایلله صلح اید و معاوضه
بنداره و اروب القائم بالله خلیفه
دست یسایسیر و نخله اید و
دشلا نده نصیب ایتدی و شام و روم

خط ایله کتیب سوز ایلر

یافت سلیمدر مرای طوغش خان اولادین بیکان ایدر

- طغرل خان
- بای بیک خان

- محمد
- سلجوق
- یلوا خان
- میکایل
- داود
- بای سوب خان
- طغرل تکین

ملک شاه ابو الفتح

السلطان

- محمد
- ابو القاسم
- اردغون خان
- محمد
- سلیمان
- کوک ایل خان
- مسعود
- ملکشاه
- باشوق خان
- کورتا بارک

ملک شاه

ایمده ایتمده ایتمده

- محمد
- مسلم
- کینجیق
- کیتباد
- علا الدین

القائم بالله